

Asia: VN/25888/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaalihuoltolain, vanhuspalvelulain ja asiakasmaksulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pidätekö kannatettavana, että teknologisten ratkaisujen käyttämisestä sosiaalihuollon palveluissa säädettäisiin uudessa 47 §:ssä esitetyllä tavalla?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Esitetty lain muutos voi lisätä teknologian hyödyntämistä tai vähintään kannustaa hyödyntämään teknologioiden käyttöä sosiaalihuollon palveluissa asiakkaiden eduksi. On myös hyvä, että teknologisten ratkaisujen hyödyntämisen mahdollisuuksia arvioidaan säännön mukaisesti asiakkaan palvelutarvetta arvioitaessa.

Teknologian hyödyntäminen sosiaalihuollon palveluissa lisää tarvetta kouluttaa henkilöstöä teknologian mahdollisuuksien ymmärtämisessä, jotta oikeat ratkaisut pystytään osoittamaan teknologiasta hyötyville asiakkaille. Henkilöstön kouluttaminen tulee vaatimaan merkittäviä panostuksia hyvinvointialueilla.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Pidätekö kannatettavana, että teknisestä valvonnasta sosiaalihuollon toimintayksikössä säädettäisiin uudessa 48 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Yleistentilojen määrittelyyn sekä eri valvontamenetelmien täsmentämiseen on syytä tuoda selkeyttä, jotta sääntelyn tulkinnassa ei tule epäselvyyksiä eri teknologioiden ja menetelmien osalta.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Esityksessä ehdotetaan, että asiakkaalta ei pyydetä suostumusta teknologisen ratkaisun käyttöönottoon, vaan asiakkaan mielipide otetaan huomioon osana asiakasprosessia (palvelutarpeen arviointi, palvelusuunnitelma, päätös). Kannatatteko tätä ehdotusta? (HE-luonnos kappale 2.6)

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Erillisen suostumuksen pyytäminen ei liene tarpeellista, mutta on kuitenkin varmistettava, etteivät taloudelliset resurssit ohjaa teknologian käyttöön ottamista asiakkaan/laillisen edustajan tai omaisen mielipiteen huomioimisen kustannuksella. Asiakasta on kuultava ja hänen mielipiteensä teknologian käyttöön ottamisesta on otettava huomioon ja eri vaihtoehtoja on pohdittava yhdessä asiakkaan kanssa. Teknologian käyttöön ottaminen ei saa olla automaattista.

On kiinnitettävä huomiota siihen, että asiakkaan/laillisen edustajan tai omaisen, että teknologian käyttöönotosta vastaavan ammattilaisen tulee voida tehdä informoituja päätöksiä. Tämä edellyttää teknologiatietoisuuden ja osaamisen lisäämistä.

Jos ei, voitte esittää, miksi asiakkaalta pitäisi pyytää suostumus ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Pidättekö kannatettavana, että teknisestä valvonnasta sosiaalihuollon toimintayksikön yhteisissä tiloissa säädetään?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Teknologiaa kannattaa hyödyntää niissä tilanteissa, joissa se lisää turvallisuutta ja ohjaa henkilöresursseja tarkoituksenmukaisesti tehtäviin. Sääntelyn toteuttaminen on edellytys nykyisten käytäntöjen selkeyttämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi.

Jos ei, voitte esittää, miksi teknisestä valvonnasta ei pitäisi säätää ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Missä tilanteissa katsotte, että toimintayksikössä olisi tarpeen käyttää tallentavaa kameravalvontaa? Millainen prosessi liittyy tallentavan kameravalvonnan käyttämiseen

-

Pidättekö kannatettavana, että laissa säädettäisiin, että asiakasprosessin aikana on arvioitava teknologian hyödyntämisen mahdollisuus asiakkaan sosiaalipalveluissa?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

On ehdottoman tärkeää, että teknologian hyödyntämisen mahdollisuutta arvioidaan esimerkiksi palvelutarpeen arvion tai asiakassuunnitelman laatimisen yhteydessä. Lakiin sisällytettävä velvollisuus arvioida teknologian hyödyntämismahdollisuudet asiakasprosessin aikana tukee

nähdäksemme asiakaslähtöisyyttä, yksilöllistä palvelusuunnittelua ja resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä. Se myös edistää tasa-arvoisuutta eri hyvinvointialueiden välillä. Palvelun järjestäjän vastuulla on arvioida, voidaanko asiakkaan tilanteessa hyödyntää kulloinkin käytössä olevaa teknologiaa osana asiakkaan palvelukokonaisuutta. Lisäksi on tärkeää, että teknologian hyödyntämisestä saavutettava hyöty ja hyödynnettävyys arvioidaan kuitenkin monesta näkökulmasta ja arviointiin liittyvää kyvykkyyttä tulee edistää.

Jos ei, voitte esittää, miksi arviointivelvollisuudesta ei tulisi säätää.

-

Pidättekö kannatettavana, että asiakasmaksulain 10 e §:ään lisätään uusi momentti, jonka nojalla turva-
auttamispalvelun toteuttamisesta osana kotihoitoa voidaan periä maksu?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Teknologian käytön lisääminen kotihoidossa tulee väistämättä aiheuttamaan kustannuksia hyvinvointialueille ja näiden kustannusten kattamiseksi lisäys on kannatettava. On mahdollistettava, että maksut pystytään pitämään asiakkaiden kannalta kohtuullisina ja tämän kohtuullisuuden varmistamiseksi olisi nähdäksemme syytä arvioida esitettyjen säästöpotentiaalien todenmukaisuutta. Teknologian käytön lisääminen kotihoidon palveluissa tulee luomaan uusia kustannuksia niin itse teknologioiden käyttöönoton ja kehittämisen kuin henkilöstön osaamisen kehittämisen ja toimintatapojen kehittämisen myötä.

Jos ei, voitte esittää, miksi ei tulisi säätää ehdotetulla tavalla.

-

Pidättekö kannatettavana, että teknologian huomioimiselle iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon
henkilöstömitoituksen laskemisessa asetettaisiin maksimiraja?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Teknologia voi parhaimmillaankin vain tukea palveluiden tuottamista, lisätä turvallisuutta ja tehostaa toimintaa, mutta se ei voi korvata inhimillistä työtä. Maksimirajan asettaminen selkeyttää suunnittelua ja estää teknologian hyödyntämistä asioissa, joihin sitä ei ole tarkoitettu tai jossa se ei ole tarkoituksenmukaista hoidon laadun varmistamisen kannalta.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos kannatatte maksimirajan asettamista teknologian huomioimiselle iäkkäiden ympärivuorokautisen
hoidon henkilöstömitoituksen laskemisessa, onko ehdotettu 0,04 mielestänne sopiva?

-

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Pidätekö kannatettavana, että iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon vähimmäishenkilöstömitoitus olisi edelleen 0,6 työntekijää asiakasta kohti, jota ei voitaisi teknologioita käytettäessä alittaa?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Emme suoraan kannata teknologian käyttöönoton tai huomioimisen vaikutuksia henkilöstömitoitukseen ainakaan vähentämisen näkökulmasta. Tehokas teknologian käyttöönotto ja hyödyn saaminen teknologiasta vaatii henkilöstöä eikä se voi korvata välttämätöntä ihmisten toteuttamaa hoivatyötä. Lainsäädäntöön on alun perin hyvää tarkoittavasti asetettu vähimmäishenkilömitoitus. Usein tämä nähdään kuitenkin reaalihenkilömitoituksena, jolloin toimitaan lainmukaisesti mutta minimitasolla. Henkilömitoitusta ei tule pienentää, vaikka teknologiaa otettaisiinkin käyttöön.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Valmistelussa on arvioitu, että lääkehuoltoon, yöaikaiseen valvontaan ja kirjaamiseen liittyvillä teknologioilla voi olla henkilöstövaikutuksia. Näettekö, että iäkkäiden ympärivuorokautisessa hoidossa voisi vielä olla joitakin muita välittömän asiakastyön tehtäviä, joissa teknologian avulla voitaisiin vähentää henkilöstötarvetta?

Kyllä

Jos kyllä, mitä tehtäviä ne olisivat ja millä teknologialla henkilöstötarvetta voitaisiin vähentää?

Varmasti teknologian hyödyntämiskohteita on paljon muitakin ja tutkimusta alueella on melko vähän käytettävissä. Teknologia kehittyy alati kiihtyvään tahtiin ja uusiakin mahdollisuuksia mm. tekoälyn kehittymisen ja käytännön soveltamisen myötä tulee hyödynnettäväksi enenevissä määrin. Sääntelyssä kannattanee näin ollen pidättäytyä yksilöimästä liian tarkkaan mitä tehtäviä tai ratkaisuja se koskee, jotta mahdollistavuus säilyy myös tulevaisuudessa.

Kannustaako esitys mielestänne investoimaan uusiin teknologioihin sosiaalihuollon palveluissa (myös muissa kuin iäkkäiden ympärivuorokautisessa hoidossa)?

Ei

Voitte esittää teknologiainvestointeihin liittyviä näkökohtia.

Mielestämme ei suoraan kannusta, mutta toki mahdollistaa. Hyvinvointialueiden talouspaineiden puristuksissa teknologista muutosta pitäisi vauhdittaa osoittamalla tarvittavaa rahoitusta uusien teknologioiden kokeiluihin, toimintamallien muutoksiin ja muutosten vaikuttavuuden varmistamiseen. HE:n perusteluissa esitetyt suunnitelmat hyvinvointialueiden rahoituksen pienentämisestä eivät mielestämme tue oikealla tavalla hyvinvointialueiden mahdollisuuksien kehittää teknologian käyttöä sosiaalihuollon palveluissa. Enemminkin vaarantavat sen.

Voitte esittää muut asiaan liittyvät näkökohtanne ehdotuksen vaikutuksista.

Pidämme esitystä pääosin kannatettavana ja näemme sen mahdollistavan sosiaalihuollon palvelujen modernisointia asiakkaat ja heidän oikeutensa huomioon ottaen.

Erityistä huolta koemme esityksellä tavoiteltavista säästöistä ja sen vaikutuksista hyvinvointialueiden rahoitukseen. Vaikka teknologialla voidaan tukea palveluiden tuottamista, parantaa laatua ja turvallisuutta, on teknologian rooli kuitenkin lopulta vain tukeva kuten esityksen perusteluissakin todetaan. Hyvinvointialueiden on turvattava teknologian hyödyntämisen rinnalla tarvittavien henkilökohtaisten palveluiden, läsnäolon ja kontaktien toteuttaminen, mikä on monissa tapauksissa myös asiakkaan etu. Teknologian käytön lisääminen myös tuo hyvinvointialueille kustannuksia suoraan teknologioiden käyttöönoton ja kehittämisen kautta sekä välillisesti tarvittavan henkilöstön osaamisen kehittämisen sekä toiminnan kehittämisen kautta. Teknologian käyttö voi toki parantaa tehokkuutta, mutta arvioidut säästövaikutukset eivät välttämättä toteudu kovinkaan nopeasti, jos ollenkaan. On tärkeää, että taloudellisia vaikutuksia arvioidaan realistisesti ja kehittämiseen sekä investointeihin kannustavalla tavalla.

Rannanheimo Juha
UNA OY

Huttunen Henri
UNA OY